

augment de determinades taxes ja existents, com el dret de bolla. En el parlament de 1497 el Rei, invocant el perill turc, vol convertir els impostos municipals en impostos destinats a la defensa de l'illa: troba una gran resistència per part de la noblesa. El Rei es nega a concedir noves gràcies a canvi de donatius allegant que això només es pot fer a les Corts Generals. El nomenament de Giovanni Berini com a virrei assenyala la importància donada per Ferran II a l'illa de Sardenya. Durant el domini català, l'illa no és una colònia, però acaba essent-ho més tard a causa de la mala conducta dels virreis. Catalunya donà a Sardenya la unitat i la independència, perquè quan hi arribaren els catalans era dividida en quatre regions i sotmesa a Pisa. Remarca la gran autonomia que tenia l'illa durant el domini català, i en cita diversos exemples.

Intervenen els Srs. DURAN i CAÑAMERAS (un parlament era una reunió per a un afer concret i sense la presència del rei: el Parlament de Casp n'és un exemple), J. RUBIÓ i BALAGUER i el PRESIDENT. — R. ALBERT i LLAURÓ, Secretari.

9 desembre 1953: Llengua i Literatura. — Presideix el Sr. R. ARAMON i SERRA.

La Srta. ROSALIA GUILLEUMAS presenta la seva comunicació sobre *Les relacions de Ramon Llull i Verdaguer*.¹ A la primera part de la seva comunicació, la Srta. Guilleumas estudia el coneixement que Verdaguer tenia de l'obra de Llull. El seu iniciador fou Marià Aguiló, bibliotecari de la Biblioteca Provincial de Barcelona, on Verdaguer féu la seva primera còpia del *Libre d'Amic e Amat* l'any 1876. D'aquesta còpia provenen les primeres influències de Llull en l'obra verdagueriana, concretament en els *Idyllis*. El contacte amb els primers lullistes mallorquins i amb Mn. Jaume Collell i els viatges a Mallorca dels anys 1883 i 1887 augmenten l'interès de Verdaguer per Llull. Mentre s'està al santuari de la Gleva fa la còpia més extensa del *Libre d'Amic e Amat* i fa el seu darrer viatge a Mallorca, invitat per l'arxiduc Lluís Salvador. Allí decideix la realització d'una sèrie de glosses del *Libre d'Amic e Amat*, que seran publicades després de la seva mort, les quals són l'obra més lulliana del poeta. Després la Srta. Guilleumas estudia les obres de Verdaguer que tenen més influència de Llull: els *Idyllis*, el *Roser de tot l'any*, les *Flors del Calvari* i especialment les *Perles del Libre d'Amic e Amat*. Estudia primerament els manuscrits de les diverses còpies del *Libre* i d'algunes poesies de Llull, així com els manuscrits de les seves composicions d'influència lulliana, els quals es troben a la Biblioteca de Catalunya, a l'Arxiu Històric de la Ciutat i en arxius particulars. Des del punt de vista de la crítica literària posa en evidència la diversitat d'estil d'ambdós autors. Verdaguer fa, però, un ús abundós dels recursos estilístics de Llull adaptant-los a la seva època i a la seva psicologia. Comprèn i assimila el Llull místic franciscà i el poeta que es manifesta en les metàfores acolorides i brillants, i no pas el filòsof. Afirmar, per últim, que Verdaguer fou un dels capdavaners a fer conèixer i valorar la figura de Llull.

Intervenen el PRESIDENT (fa al·lusió al Premi Montoliu que la Srta. Guilleumas ha obtingut amb el seu treball) i els Srs. P. BOHIGAS, J. CARRERAS i ARTAU (suggereix que es podria completar l'estudi de la Srta. Guilleumas fent un paral·lel psicològic entre Verdaguer i Llull), O. CARDONA (remarca l'escassetat de lèxic lullian en Verdaguer: Verdaguer ha dut R. Llull al seu llenguatge popular), i la COMUNICANT (la psicologia de Verdaguer és encara obscura, i un paral·lel psicològic amb Llull és difícil; l'arcaisme del llenguatge lullian impedia que Verdaguer l'adoptés). — A. M. BADIA i MARGARIT, Secretari.

21 desembre 1953: Història. — Presideix el Sr. FERRAN SOLDEVILA.

El Sr. JORDI NADAL exposa la seva *Contribució a l'estudi de la població catalana*

1. Aquesta comunicació és un resum del llibre *Ramon Llull en l'obra de Jacint Verdaguer*, aparegut formant el volum II de la "Biblioteca Verdagueriana" (Barcelona 1953).

durant els segles XVI i XVII, treball fet en col·laboració amb el Sr. EMILI GIRALT.¹ Comença per plantejar la manca de fogatges des de 1553 fins a 1717. Esmenta les fonts que poden suplir aquesta llacuna per a la reconstitució de la dinàmica de la població catalana entre aquests dos anys. Insisteix sobretot en el valor dels registres parroquials, tan oblidats dels historiadors, i en presenta alguns exemples. Enumerades les fonts, estructura les dades aplegades en una doble escala de factors, desfavorables i favorables al desenrotllament demogràfic de Catalunya. Entre els primers considera la pesta com un element que gravitava constantment en aquella època, i avança l'esquema de les principals pestes del Principat (1589-1592, 1629-1631, 1650-1654 i 1694). Per altra banda, els allotjaments militars entrebancaven el desenrotllament natural de la població i determinaren uns considerables corrents emigratoris. En últim lloc situa un factor menys general: l'expulsió dels moriscs, la importància de la qual creu que cal reduir molt en comparació de les opinions anteriors. Entre els factors favorables remarca l'elevadíssim índex de natalitat, que permet gairebé sempre de superar les depressions demogràfiques produïdes sobretot per les pestes, i posa en relleu l'ajuda que signifiquen per a la nostra població la persistència i la intensitat del corrent migratori procedent del Migdia de França, que s'accentua a la segona meitat del segle XVI — a la zona de la costa arriba a haver-hi un 15-20 per cent de població masculina francesa. Aquest corrent migratori es perllonga durant tot el segle XVII, bé que minva molt a partir de 1620. En contrast amb la gran afluència de francesos, la immigració de gent procedent d'altres bandes de la Península Ibèrica és insignificant.

Intervenien els Srs. J. AINAUD (dades de Sant Boi de Luçanès), E. MOREU-REY (la immigració de francesos deixa d'ésser un fet social al final del segle XVII i es reprèn al final del segle XVIII), J. IGLÉSIES (cal tenir en compte el conjunt de variacions comarcals de la demografia catalana, puix que, mentre a la costa, per exemple, el nombre d'habitants creix, decreix a les terres lleidatanes; el comerç marítim contribueix a la creixença de les poblacions des del segle XVI), el COMUNICANT (actualment estudia la despoblació de les comarques a través dels registres de malalts de l'hospital de Barcelona; la majoria d'immigrants francesos no eren comerciants, sinó menestrals) i el PRESIDENT (subratlla els símptomes de renaixement del tràfic marítim; potser la Guerra dels Segadors impulsà aquesta prosperitat en posar en relació l'economia catalana amb la francesa; constata amb satisfacció l'interès que les noves generacions dediquen als temes d'història econòmica). — R. GUBERN I DOMÈNECH, Secretari.

22 gener 1954: Història. — Presideix el Sr. FERRAN SOLDEVILA.

Mn. ÀNGEL FÀBREGA fa una *Revisió del problema historiogràfic de santa Eulàlia de Barcelona*. Comença referint-se al treball del P. Moretus sobre santa Eulàlia («Revue des Questions Historiques», LXXXIX (1911), 85-110), on l'erudit jesuïta cregué deixar establert que la santa venerada a Barcelona era la mateixa que fou martiritzada a Mèrida, car, d'acord amb la datació que feia de les dues Passions de la santa barcelonina, la més antiga corresponia quasi exactament a la de Mèrida. Ultra això, considerava fantàstic el bisbe Quirze que figura com a autor de l'himne a la santa barcelonina, escrit a mitjan segle VII. En el cas de santa Eulàlia de Barcelona, el punt de partida més segur és la invenció de les relíquies (877). A partir d'aleshores el seu culte esdevé general a tota la Litúrgia mossàrab. El bisbe Quirze de Barcelona ha d'ésser acceptat com a personatge històric de mitjan segle VII, car un abat barceloní d'igual nom figura a les actes del XIVe Concili de Toledo (633), i l'himne recorda aquesta etapa abacial de l'autor. Considera, contra l'opinió del P. Moretus, que la Passió barcelonina, l'himne i la litúrgia de la missa foren escrits a mitjan segle VII. En aquest segle hom donava culte a una Eulàlia de Barcelona

1. Aquesta sessió se celebrà conjuntament amb la Societat Catalana de Geografia.